

Suomalaisia arvoituksia

Arvoitus on vertauskuvallinen ajatustehtävä. Se on yleensä tarkoituksellisen hämäävä ja moniselitteinen. Siksi sen ratkaiseminen on joskus melkoista aivojumbppaa. Arvoitukset ovat olleet suosittua ajankulua ja Suomen kansanperinteesen kuuluu paljon arvoituksia, joita on kysely jo monelta sukupolvelta.

1. Musta lintu, punaisia munia hautoo	Pata tulella
2. Ken vieraalle tupaan tullessa irvistää?	Seinänrako
3. Omiaan on pirtti täynnä, eikä tunne puoliakaan	Askelten jälkiä
4. Pikkulintu, liinahäntä läpi seinän lentelee.	Neula ja lanka kankaan läpi
5. Päivisin lihaa ja verta täynnä, öisin tyhjänä	Kenkä, lakki, sänky
6. Mikä on neulassa, ovesa ja ihmisen päässä?	Silmä
7. Mikä saa kaikki ihmiset itkemään?	Savu, sipuli
8. Kuolleet kotiin tuotiin, varas puuhun hirtettiin, tie kumoon kaadettiin	Kalat, nuotta ja vene
9. Vaippa ilmassa kudottu, tänne helmat hepsasevat	Pilvet ja sade
10. Valkoinen pelto, mustat siemenet; se kylvää joka osaa	Paperi, muste ja kirjoittaminen
11. Metsässä syntynyt, korvessa kasvanut, seinällä seisoo, polvella laulaa, pöydällä pärisee	Kantele
12. Siivetön oksalla istuu. Tulee suuton ja syö.	Lumi puussa ja päivänpaiste
13. Kulkee samaa tietä joka päivä, mutta et koskaan näe sitä paluumatkalla. Mikä se on?	Aurinko

14. Kaksi kättä, kaksi päätä, neljä silmää, kuusi jalkaa.	Ratsastaja hevosen selässä
15. Kelle ensin kättä kotiin tullessa annat?	Ovenrivalle tai avaimelle
16. Kylmä kannikka ikkunan takana	Kuu
17. Ensin nahka nyljetään, sitten villat keritään	Ensin riisutaan jalkine, sitten sukka
18. Viisi veljestä edellä menee, paljaspää takaa ajaa	Varpaat ja kantapäät
19. Yksi tupa ja tuhat ikkunaa	Seula
20. Mies mullassa, tukka tuulessa	Nauris
21. Menee alastomana kuoppaan, mutta tulee kuopasta kauniissa vaatteissa. Mikä se on?	Siemen
22. Ei ole niin pieniä pitoja, ettei olisi kuokkavieraita.	Kärpäset ruokapöydällä
23. Kuuluu kumea kello kuninkaan kartanolta.	Ukkonen
24. Kaksi nälkäistä toinen toistaan härnää.	Onkija ja kala
25. Kuolee, jos se otetaan pois kotipiiristään. Mikä se on?	Kala
26. Pitempi kuin pisin puu, matalampi kuin maan ruoho	Maantie
27. Menee kauaksi, mutta ei liikahta paikaltaan. Mikä se on?	Tie
28. Vanha vakka, joka vuosi uusi kansi	Järvi jäineen
29. Mikä lapsen kasvattaa ja vanhan vanhentaa?	Aika (vuosi)
30. Millä ei ole alkua eikä loppua?	Sormuksella

31. Punainen navetta, luiset lehmät Suu
32. Mieleton ja kieleton, kaikille toden sanoo Puntari, vaaka, mitta
33. Kirjava talo, punatukkaisia täynnä. Mikä se on? Tulitikkulaatikko
34. Kirppu metsään menee. Ei tuhannella hevosella kotiin saada. Tulikipinä
35. Siivetön lentää, piikitön pistää, voimaton vahingon tekee. Kipinä
36. Syö syömistään, kunnes kuolee Tuli
37. Se on hopoti, lopoti, nixsis naksis. Kun paikallaan seisoo, niin mennään ulos ja sisään, mutta kun se on taas hopoti, lopoti, nixsis naksis, niin ei mene kukaan ulos eikä sisään. Mikä se on? Juna
38. Vinkuu kuin vihainen härkä, savuaa kuin saunan kiuas, kansan vie kimsuinensa ja kampsuinensa Höyryjuna
39. Aitta kulkee, mies sisässä Laiva
40. Mikä kaikkia maita matkaa, eikä kuitenkaan koskaan paikaltaan siirry Tie
41. Mikä pysyy paikoillaan nurkassa ja silti matkustaa ympäri maailman? Postimerkki
42. Musta lehmä mulleroinen, syö puita sylellisen, juo vettä saavillisen ja koko kylän pitää terveenä. Mikä se on? Saunan kiuas
43. Mikä talvella syntyy, kesällä kuolee ja juuret ylöspäin kasvaa? Jääpuikko
44. Iso lintu kuoppaan nokkii, nokan päässä vesi keikkuu. Mikä se on? Vinttikaivo
45. Kenellä on kieli pääläella? Tuohikontilla

46. Mikä on sellainen astia, joka ei koskaan pysy täynnä?	Suppilo
47. Yksi akseli, kolmekymmentä pyörää?	Leipävarras
48. Valkoinen maja, keskusta täynnä kultaa, talo ilman ovea. Mikä se on?	Muna
49. Teräsnokka puuta syö, mies pitää hännästä kiinni	Kirves
50. Itse alasti, vaatteet sisällä	Kynttilä
51. Iho päällä, paita alla, paidan päässä päivänpaiste	Kynttilä
52. Valkean syö, mustaa purkaa	Kynttilä
53. Sitä parempi mitä pitempi, sitä parempi mitä paksumpi, ennen käytettiin öisin. Mikä se on?	Kynttilä
54. Näyttää vallan kuolleelta, vaan tekee elävän työtä	Ihminen nukkuu
55. Ei ole sisällä eikä ulkona, ei taivaassa eikä maassa	Ikkuna
56. Päivät riippuu, yöksi pannaan reikään. Mikä se on?	Oven haka
57. Koko kesän tanssii ja leikkii, talveksi muotonsa peittää	Järvi
58. Väki vaarassa, vesi parkuu	Pavut padassa
59. Kuka vieraalta ensiksi kuulumiset kysyy, kun vieras taloon tulee?	Koira
60. Riihen orsilla, riihen parsilla, joka miehen plakkarissa, mutta ei ole Suomessa	R-kirjain
61. Märkä vasikka aidan takana	Kieli
62. Mikä näkymätön valkea sydäntäkin polttaa?	Rakkaus
63. Toruu, näyttää, opettaa - sanomatta sanaakaan	Etusormi

64. Mikä on kaikkein sukkelin? Ajatus
65. Ei näy, ei kuulu – tietää päivät tähän asti, muttei edemmäs Muisti
66. Mahtuu ikkunasta sisään, mutta ei pääse ovesta ulos Päivänpaiste
67. On kaula ja suu, vaan ei päätä Pullo
68. Yhdestä lävestä mennään sisälle ja kolmannesta tullaan ulos ennen kuin oikein sisällä ollaan Pusero
69. Paljon hampaita, muttei syö mitään Kampa
70. Ympäri maailman ääni kuuluu, mutta kukaan ole vielä nähnyt Ukkonen
71. Viipontaara, vaapontaara, tietoansa tyrkyttelee Tuuliviiri
72. Jos leikkaat sitä, se ei katkea; jos tartut siihen, se karkaa käsistäsi. Mikä se on? Savu
73. Päivät selällään, yöksi nousee pystyyn Sukset
74. Vaikka koko päivän kävisi, ei tule muuta kuin yksi jälki Kottikärryt
75. Yksi käsivarsi, sata sormeaa, tuhat kynttä Mänty
76. Elävä puuta pitää, nuora puun nenässä, kuolema nuoran nenässä, mato kuoleman selässä, kuolema elävän kuonon edessä Onkiminen
77. Linna rakennettu ristiin, rastiin, mato mahtuu ali, lintu lentää läpi, mies hyppää yli Aita
78. Neljä jälkeä, vaikka kuusi jalkaa Hevonen ja ratsastaja
79. Kattila mäellä kiehuu tuletta ja tervaksitta Muurahaispesä
80. Musta eläessään, punainen kuoltuaan Rapu

81. Äijä kiipeää kalliolle kirjavat housut jalassa Käärme
82. Mikä kävelee aamulla neljällä, päivällä kahdella ja illalla kolmella jalalla? Ihminen: konttaa, kävelee, kävelee kepin kanssa
83. Minkä tähden koira häntäänsä heiluttaa? Kun ei häntä kykene heiluttamaan koiraa
84. Kruunu päässä, kaulus kaulassa, ei ole pappi ei kuningas Kukko
85. Kädetön ja jalaton seinälle nousee Taikina tiinussa
86. Loitolle lentää, läheltä tapaa Katse
87. Mene sinä sikäli, minä menen täkäli.
Ympäri kun käydään, niin yhteen päästään. Vyö
88. Sisar tulee veljen luo vieraisille,
vaan veli menee piiloon. Aurinko ja kuu
89. Kultaa kujaset täynnä, hopeaista tanhuaiset,
eikä ole omistajaa Päivänpaiste kuutamo
90. Suuton ja kioletön puhelee, korvaton kuulee. Kaikki maailman kielet hallitsee ja nopeasti vastaa. Kaiku
91. Aitta alla, mylly päällä, tihku viita myllyn päällä Ihmisellä vatsa, suu ja hiukset
92. Ei huku vedessä, ei pala tulessa, eikä mahdu maanrakoon Nimi
93. Yksi kahden edellä, yksi kahden keskellä, yksi kahden perässä. Montako siinä on? Kolme peräkkäin
94. Kolme ihmistä ylittää jokea. Yksi ei kastele jalkojaan eikä edes näe vettä. Toinen näkee veden, mutta ei kastele jalkojaan. Kolmas näkee veden ja myös kastelee jalkansa. Raskaana oleva nainen kantaa lapsen sylissään veden yli

95. Elää maailman alusta maailman loppuun asti, muttei koskaan viittä täyttä viikkoa	Kuu
96. Lahdet kaidat, niemet pitkät, kalliot niemien nenissä?	Sormien välit, sormet ja kynnet
97. Hakee, hakee, eikä soisi löytävänsä	Verkon-paikkaaja reikiä
98. Helsingissä hakataan, tänne lastut lentelee	Rahapaja, kirjapaino
99. Herrain herkku, kuningasten ruoka, ei syö siat, eikä koske koirat	Suola
100. Henki alla, henki päällä, hengetön siinä välissä	Ratsu, ratsastaja, satula
101. Jalatonna juoksee, siivetönnä lentelee päivässä kymmenen kylää	Koski
102. Kannettava väsy, kantaja ei väsy	Soutaja
103. Ken vieraalle tupaan tullessa ensiksi suuta antaa?	Tuvan lämmin
104. Tulet, antaa kättä – lähdet, antaa kättä	Ovenkahva
105. Kolmasti päivässä päälleen pukee, enimmät ajat alasti seisoo	Ruokapöytä
106. Kulkee maata kuin kuningas, vaeltaa kuin valtaherra. Joka vuosi varrotaan köyhimpäänkin kotiin.	Joulu, pääsiäinen, kekri
107. Kun metsään menee, niin kotiin katsoo. Kun kotiin tulee, niin metsään katsoo.	Kirves olalla
108. Lyhyt akka lylleröinen, pää tasainen talleroinen, kaiken kansan syöttelee ja perheen elättelee	Jauhosäkki

VTKL

109. Lyhyt mänty mättäällä, mesimöykky männyn päässä	Muurain, lakka suolla
110. Piimä kaatui pitkin poikin, rasva lattiaan tipahti. Ei lähde voilemmalla, eikä luudalla lakaisemalla.	Päivänpaiste kuutamoo
111. Mies musta, nenä nykerö, pantu vuoren vartijaksi, rahakirstun paimeneksi	Lukon avain

Päivän arvoituksen voi kirjoittaa samalle ilmoitustaululle, jossa on päivän muu ohjelma. Edellisen päivän arvoituksen ratkaisun kera.

Lisää arvoituksia:

Karilas, Yrjö (2003): Antero Vipunen, Pikkujättiläinen, WSOY

Lönnrot, Elias (1851): Suomen kansan arvoituksia

Haavio, Martti & Hautala, Jouko (toim. 1946): Suomen kansan arvoituskirja

